

2014 års upplaga av Folksams rapport:

Driftig, men otrygg

Inledning

I 2011 års upplaga av rapporten ”Driftig, men otrygg” konstaterades att småföretagare inte kan räkna med samma trygghet som anställda tillförsäkras genom det statliga socialförsäkringssystemet och de kollektivavtalade försäkringarna. Givetvis gäller socialförsäkringssystemet även för företagarna, men villkoren skiljer sig åt. Särskilt för företagare som driver sitt företag som enskild firma. I år gör vi en uppdatering av vår tidigare rapport.

I Sverige har antalet företag ökat kontinuerligt under 2000-talet och uppgår idag till drygt 1 miljon stycken. Antalet personer som driver företag på heltid uppgår till uppskattningsvis 400 000. Tre fjärdedelar av företagarna bedriver sin verksamhet som enskild firma (enskild näringsverksamhet). Näst vanligaste företagsformen är handelsbolag, vilket drygt 14 procent bedriver och tio procent har aktiebolagsformen.

Hur prioriterar företagarna sina egen trygghet? Skaffar de privata försäkringar för att komplettera de brister som finns i socialförsäkringssystemet och avsaknad av kollektivavtalade försäkringsförmåner? Är företagarna oroliga för sin trygghet och vilket förtroende har de för välfärden? För att få svar på dessa och en rad andra viktiga frågor har Ipsos hjälp oss med att intervjua 500 företagare med högst 19 anställda. Två tredjedelar av företagarna är äldre än 45 år och endast en fjärde del är kvinnor. Intervjuerna genomfördes under perioden 10 - 27 februari i år.

Håkan Svärdman
Välfärdsanalytiker på Folksam
Maj 2014

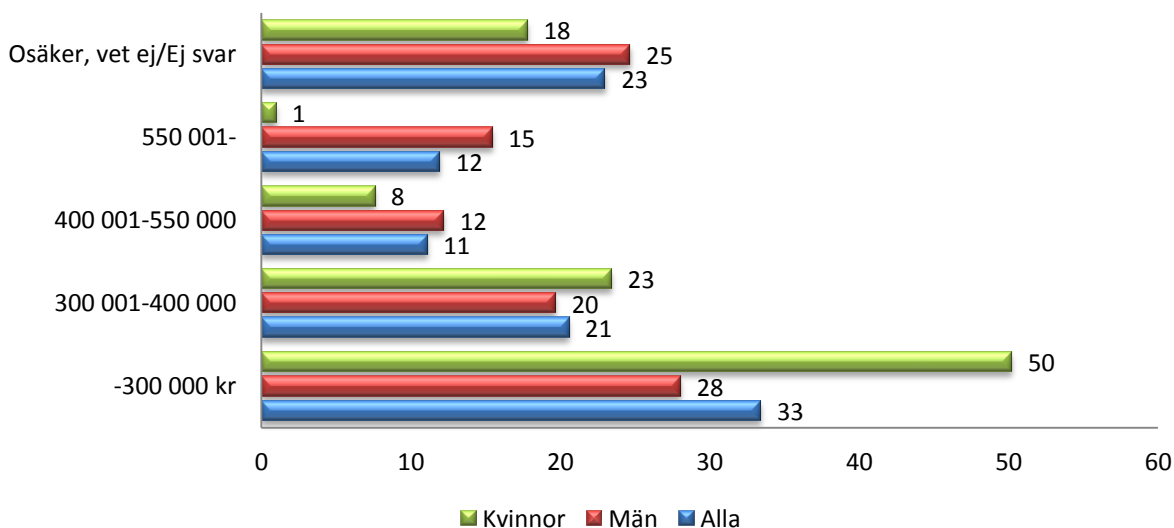
Sammanfattning

- Småföretagarna har en genomsnittlig månadsinkomst på 35 800 kronor. Kvinnliga företagare har väsentligt lägre, 24 800 kronor /månad. Medan manliga företagare kommer upp i 39 600 kronor/månad. En skillnad på 14 8000 kronor.
- 51 procent av småföretagarna får sin inkomst från näringsverksamhet, 36 procent får lön från eget aktiebolag, 19 procent tar utdelning ur sitt aktiebolag och 30 procent får också lön från annan anställning.
- Endast en fjärdel av småföretagarna har anställd personal. Av företagen med anställda är det endast 31 procent som har tecknat kollektivavtal för sina anställda.
- Småföretagarna har stora luckor i försäkringsskyddet, särskilt kvinnliga företagare. Mest omfattande är försäkringsskyddet för risker som sällan inträffar, såsom dödsfall och arbetsskada samt sjukdomar och olyckor som leder till sjukvård, medan för mer vanligt förekommande risker såsom kortvarig sjukdom och arbetslöshet saknas ofta försäkringsskydd.
- Hälften av småföretagare vill gå i ålderspension någon gång mellan 60 och 65 år. Var tionde företagare skulle föredra att senarelägga pensionen i åldersspannet 66-69 år och nästa lika många kan tänka sig att varva ned efter sin 70-årsdag.
- En av fyra småföretagare saknar ett eget pensionssparande. Övriga sparar antingen via sitt företag eller privat.
- Småföretagare som saknar kompletterande försäkringar riskerar drabbas av kraftigt inkomstbortfall vid olika former av arbetsoförmåga eller pension (se bilagan). En företagare som endast förlitar sig på det statliga socialförsäkringssystemet får mellan 16 – 38 procent lägre ersättning vid sjukdom jämfört med en privatanställd tjänsteman med kollektivavtal. Vid arbetsskada och arbetslöshet är skillnaden mellan 30 – 46 procent och pensionen blir mellan 24 - 35 procent lägre.
- Trots att två tredjedelar av småföretagarna har stora luckor i sitt försäkringsskydd är det få som känner oro för att inte kunna försörja sig vid sjukdom, arbetslöshet, skada eller att pensionens inte ska räcka till. Drygt en fjärdedel av företagarna känner ganska eller mycket oror för detta. Kvinnor är något mer oroliga än män, särskilt när det gäller pensionen.
- Vem har störst ansvar för försäkringsskyddet vid arbetsoförmåga och pension? Småföretagarna får sju svarsalternativ att välja på. Svarefrekvensen är jämt fördelad mellan att samhället respektive individen bör axla detta ansvar. Fyra av tio företagare ger stöd för någon av dessa ståndpunkter. En av tio tycker att ansvaret bör delas av samhället, arbetsgivarna och individen.

Inkomster över genomsnitt, men stora skillnader mellan kvinnor och män

Småföretagarna har en genomsnittlig månadsinkomst på 35 800 kronor. Kvinnliga företagare har väsentligt lägre, 24 800 kronor /månad. Medan manliga företagare kommer upp i 39 600 kronor/månad. En skillnad på 14 8000 kronor. Som jämförelse kan nämnas att den genomsnittliga kontanta bruttolönen i Sverige år 2012 var 24 830 kronor/månad.¹ En tredjedel av företagarna har en månadsinkomst under denna nivå och en femtedel får in mer än 33 300 kronor/månad, merparten män.

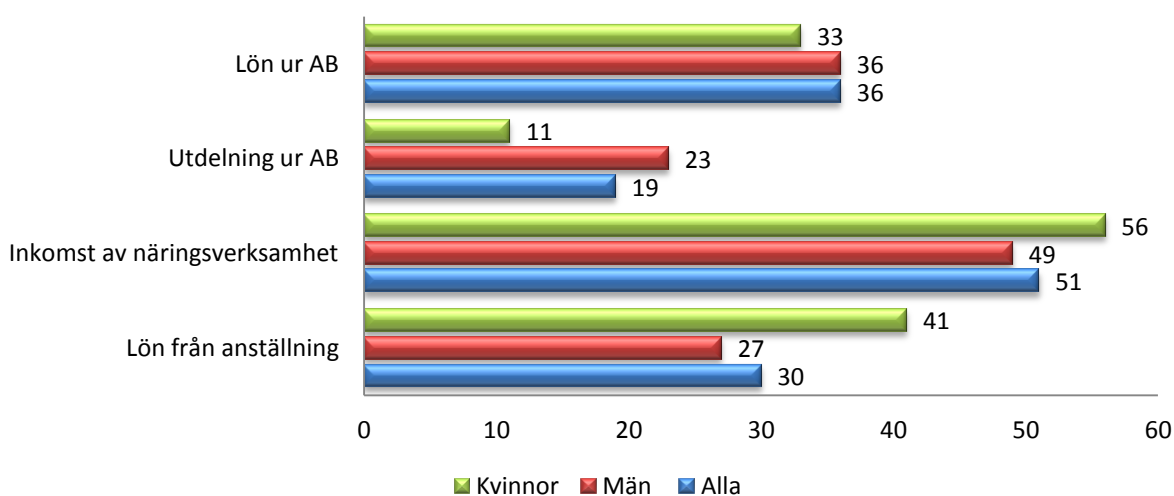
Diagram 1: Företagarnas årsinkomst, procent.

Många småföretagare har lön från anställning

Av småföretagarna som ingår i Folksams undersökning var det 51 procent som förra året fick inkomst från näringsverksamhet, 36 procent fick lön från sitt eget aktiebolag, 19 procent lyfte utdelning ur sitt aktiebolag och 30 procent hade lön från annan anställning.

Diagram 2: Företagares inkomstkällor, procent.

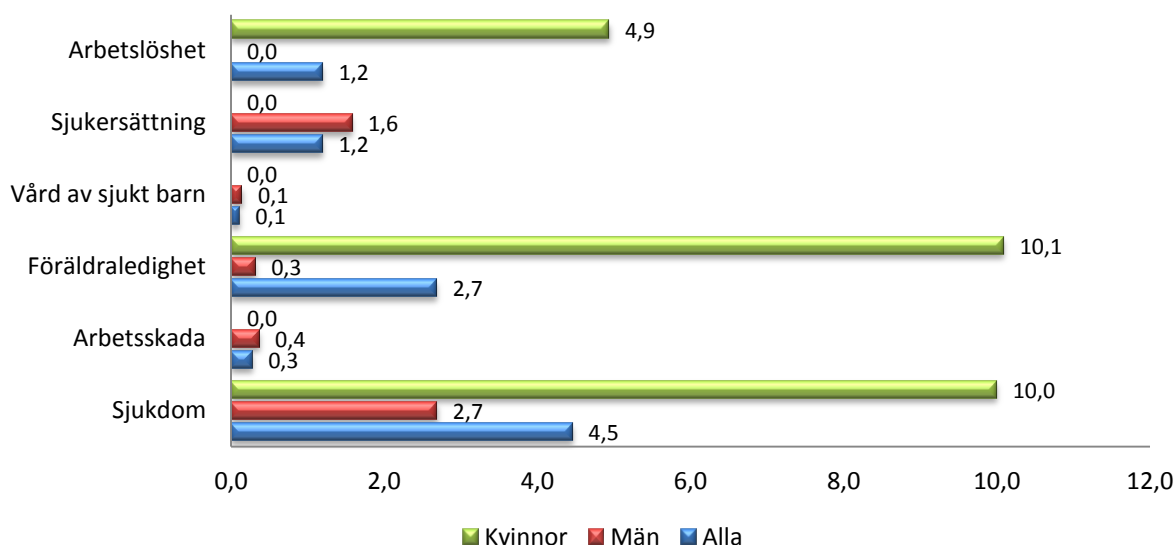

¹ SCB http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistikdatabasen/TabellPresentation/?layout=tableViewLayout1&rxid=a8a533d4-2a46-4f47-abd8-f988eed6e415.

Småföretagare är sällan lediga

Företagare kan inte alltid vara på plats, men när det sker beror det oftast på sjukdom eller föräldraledighet. Av samtliga företagare är det 4 procent som uppger att de varit sjuka under minst två veckor de senaste tre åren. Skillnaden mellan könen är stor. Av kvinnorna uppger 10 procent att de har varit sjukskrivna, medan motsvarande andel hos männen är 3 procent. Uttaget av föräldraledighet är mer än tre gånger så högt bland kvinnor jämfört med män. Ledig på grund av vård av sjukt barn förekommer knappast. Och ytterst få ha råkat ut för en långvarig sjukskrivning eller arbetsskada. Däremot har knappt fem procent av de kvinnliga företagare varit arbetslösa innan de blev företagare.

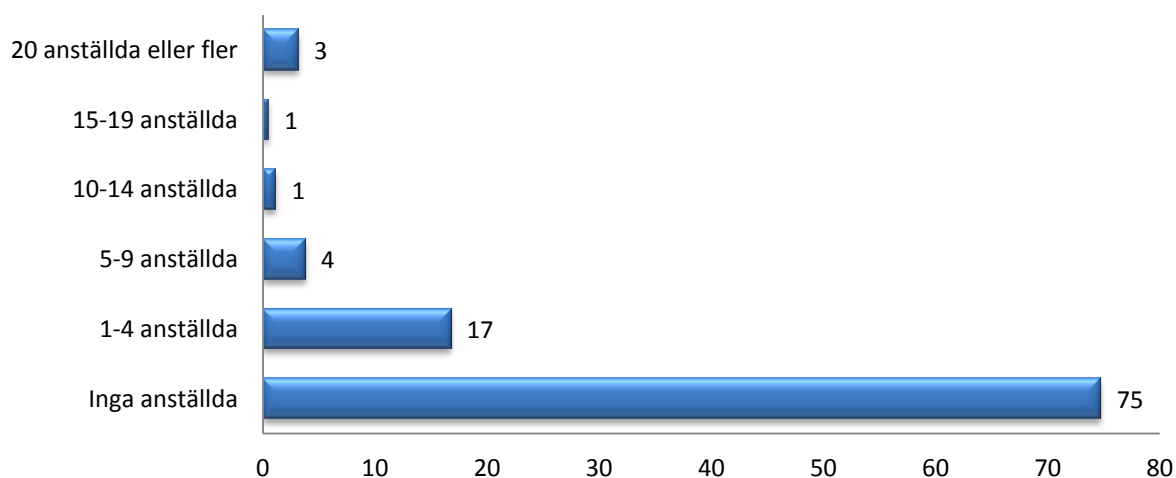
Diagram 3: Har du någon gång under de senaste tre åren varit borta från företaget minst två veckor för något av följande skäl? (procent)

Ovanligt med anställda och kollektivavtal

Endast en fjärdel av småföretagarna i vår undersökning har anställd personal. Knappt en femtedel har en eller högst nio anställda medan övriga har fler. Av företagen med anställda är det endast 31 procent som har tecknat kollektivavtal för sina anställda.

Diagram 4: Andel företagare med anställd personal, procent.

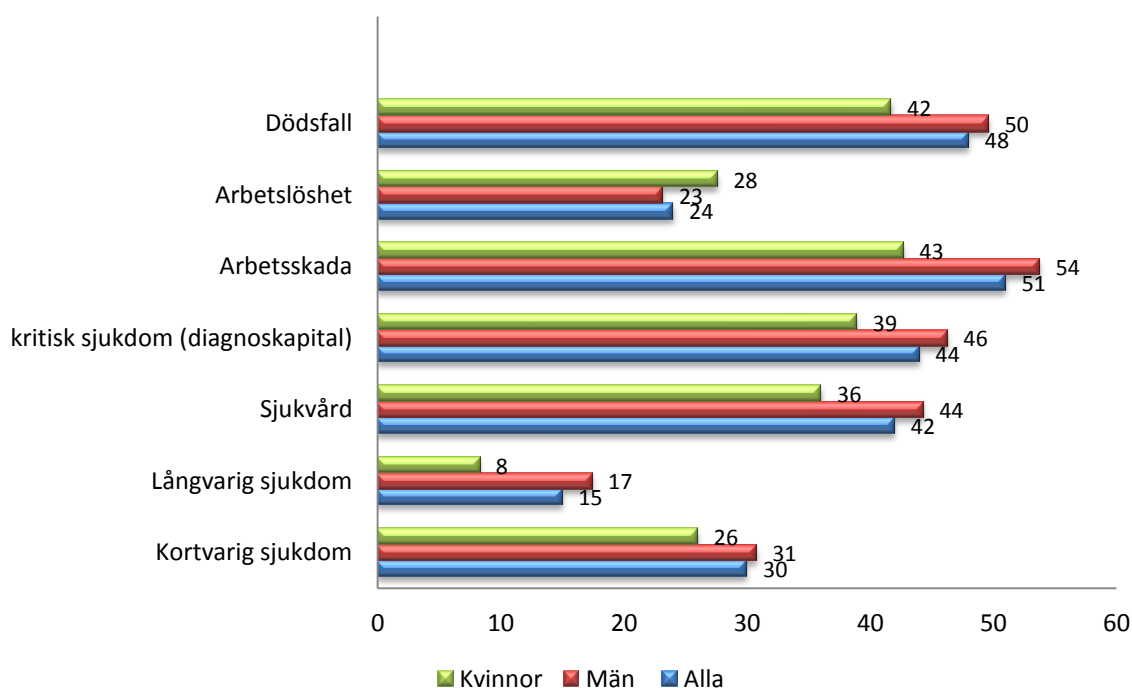
Småföretagarna har stora luckor i sitt försäkringsskydd

Diagram 5 visar att småföretagarna har stora luckor i försäkringsskyddet, särskilt kvinnliga företagare. Mest omfattande är försäkringsskyddet för risker som sällan inträffar, såsom dödsfall och arbetsskada samt sjukdomar och olyckor som leder till sjukvård, medan för mer vanligt förekommande risker såsom kortvarig sjukdom och arbetslöshet saknas ofta försäkringsskydd.

Den vanligaste försäkringen är en arbetsskadeförsäkring, vilket 51 procent av småföretagarna har tecknat. Av männen har 54 procent tecknat en sådan försäkring, medan 43 procent av kvinnorna har gjort detsamma. Närmare hälften av småföretagarna har tecknat en försäkring som gäller vid dödsfall. Hälften av männen och 42 procent av kvinnorna. Diagnosförsäkring, som utbetalar ett engångsbelopp ifall försäkringstagaren får en allvarlig sjukdom, har 44 procent av småföretagarna tecknat. Nästan lika stor andel har tecknat en sjukvårdsförsäkring, 42 procent.

Anmärkningsvärt få småföretagare har ett försäkringsskydd som gäller vid kortvarig sjukdom och arbetslöshet. En tredjedel har en sjukförsäkring som ger ersättning vid kortvarig sjukdom och en fjärdedel har en inkomstförsäkring som kompletterar den allmänna arbetslöshetsförsäkringen. Ännu färre företagare har en sjukförsäkring som gäller vid långvarig sjukdom och därmed kompletterar den allmänna sjukersättningen (tidigare förtidspension), endast 15 procent.

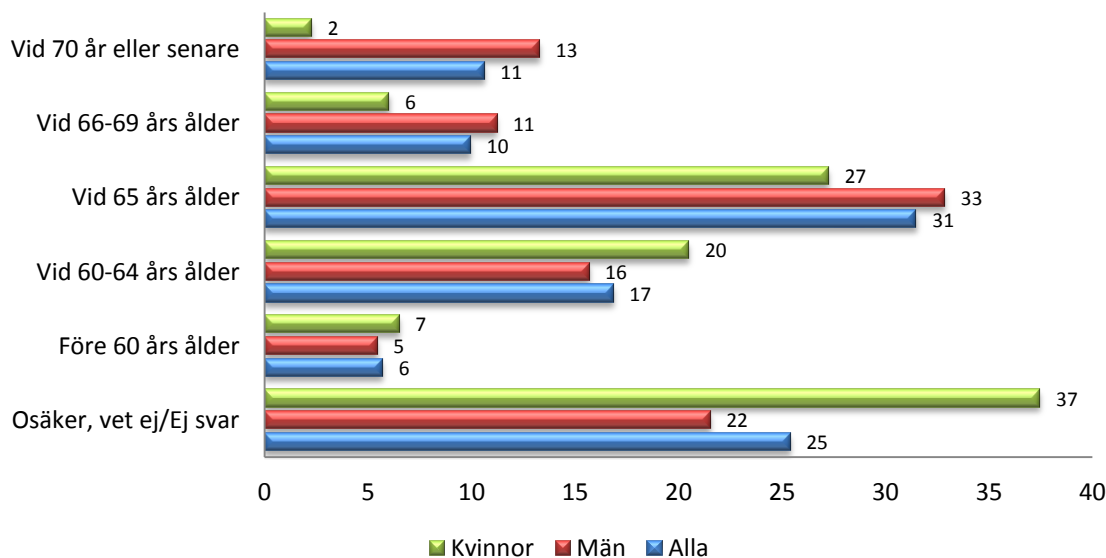
Diagram 5: Andelen småföretagare med olika riskförsäkringar, procent.

Traditionell pensionsålder föredras av småföretagarna

Hälften av småföretagare vill gå i ålderspension någon gång mellan 60 och 65 år. Var tionde företagare skulle föredra att senarelägga pensionen i åldersspannet 66-69 år och nästa lika många kan tänka sig att varva ned efter sin 70-årsdag.

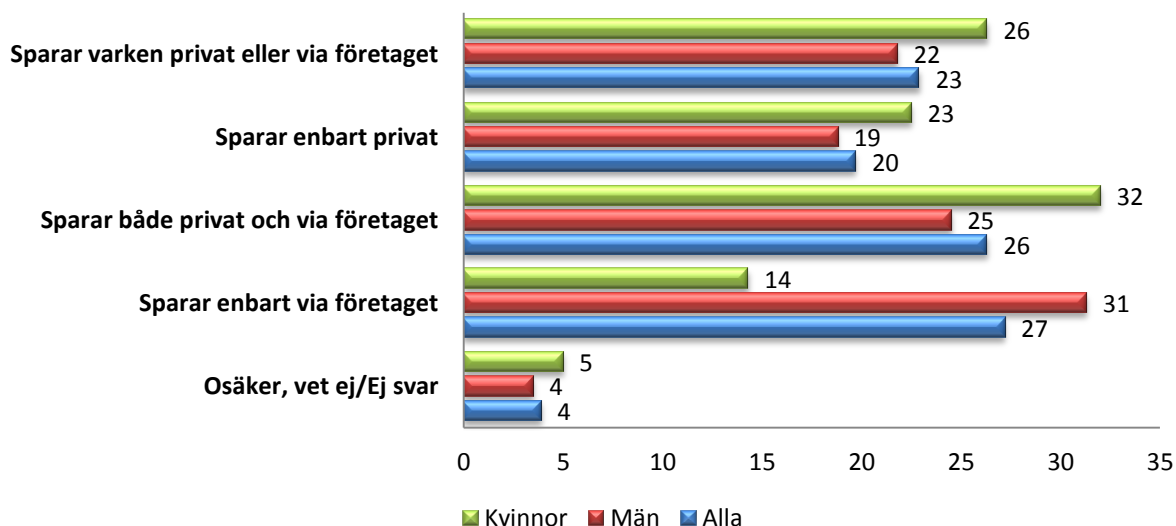
Diagram 6: Vid vilken ålder vill företagare gå i pension, procent.

En av fyra småföretagare saknar ett eget pensionssparande

Tre av fyra småföretagare har ett eget pensionssparande. Resterande andel företagare saknar detta. En fjärdedel av företagarna pensionssparar både privat och via sitt företag. Medan övriga antingen sparar via företaget eller privat.

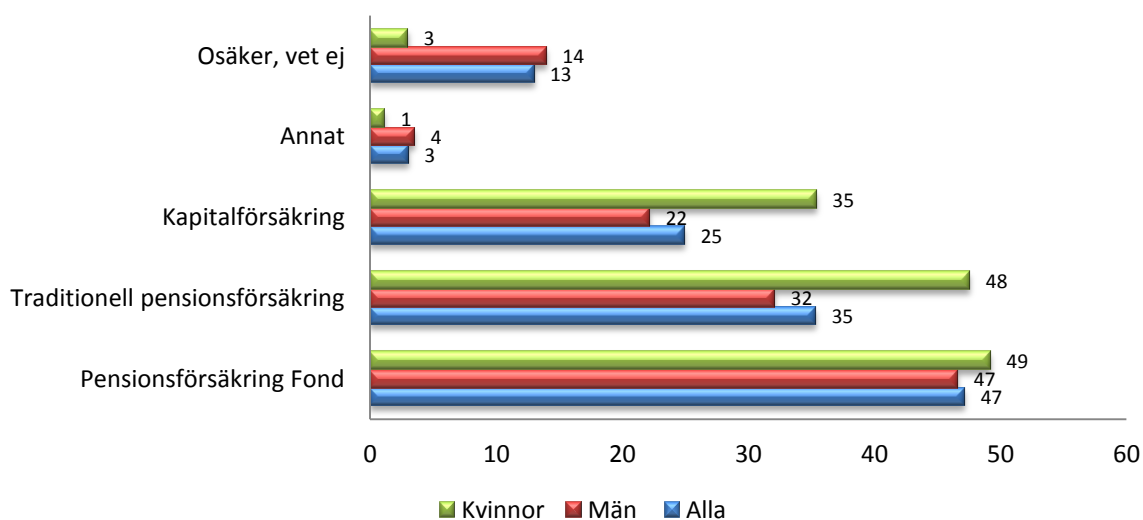
Diagram 7: Företagarnas pensionssparande, procent.

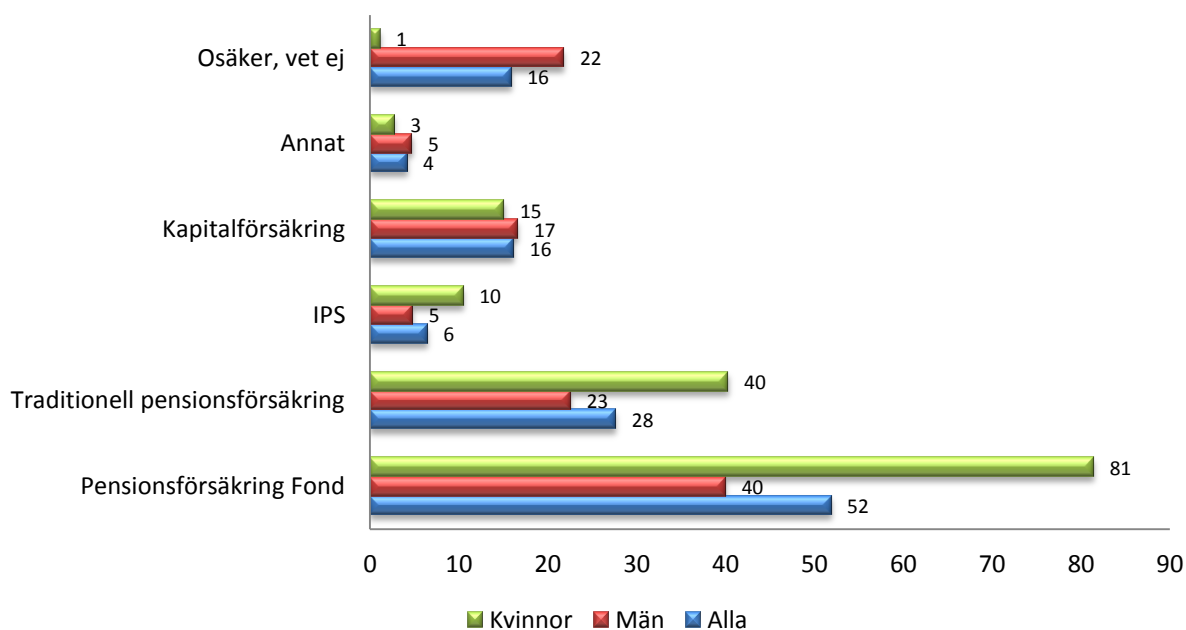
Pensionssparande i fondförsäkring är populärast

Nästan hälften av småföretagarna som pensionssparar via företaget har tecknat en fondförsäkringslösning. Traditionellt pensionsförsäkring har tecknats av en tredjedel av företagarna och en fjärdedel har tecknat kapitalförsäkring. Fondförsäkring är också populärast när företagarna pensionssparar privat, särskilt bland kvinnliga företagare. Knappt var tredje företagare har tecknat en traditionell pensionsförsäkring och drygt en femtedel har placerat sparandet i en kapitalförsäkring eller ett IPS-konto (individuellt pensionssparande)

**Diagram 8: Vilken sparform används vid sparande via företaget?
(procent)**

**Diagram 9: Vilken sparform används vid privat pensionssparande?
(procent).**

Många småföretagare sparar småbelopp till pension

I genomsnitt pensionssparar småföretagarna 3 400 kronor/månad via sitt företag, men medianpremien ligger på 1 500 kronor/månad. Fyra av tio företagare uppger att de pensionssparar högst 2 500 kronor/månad. Drygt en tiondel av företagarna sparar mer än 5 000 kronor, flertalet män.

Sparinsatsen är väsentligt lägre när småföretagarna sparar privat. Nästan hälften sparar mindre än 1 000 kronor/månad. Den genomsnittliga månadspremien ligger på knappt 2 000 kronor och medianpremien är 1 000 kronor.

Diagram 10: Hur mycket pensionssparar företagare varje månad via företaget? (procent)

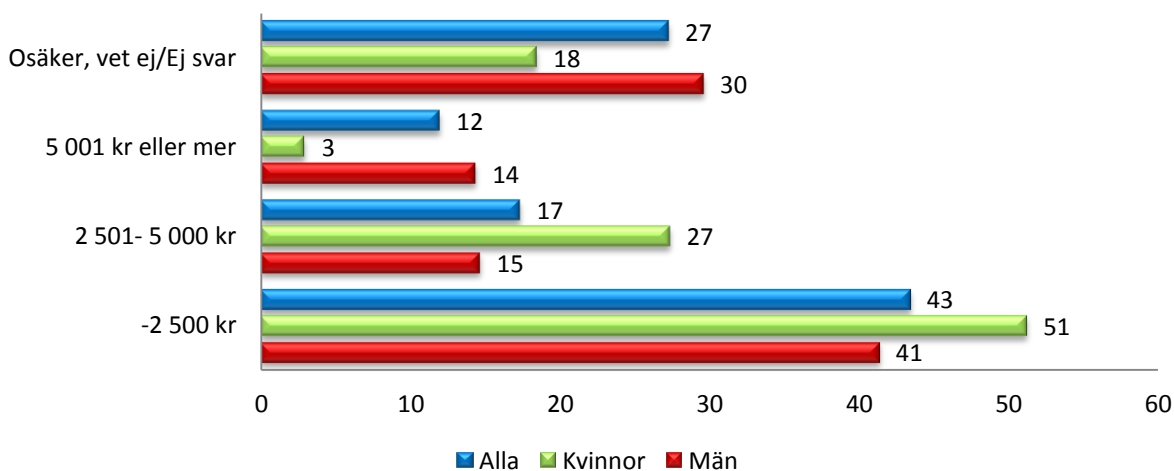
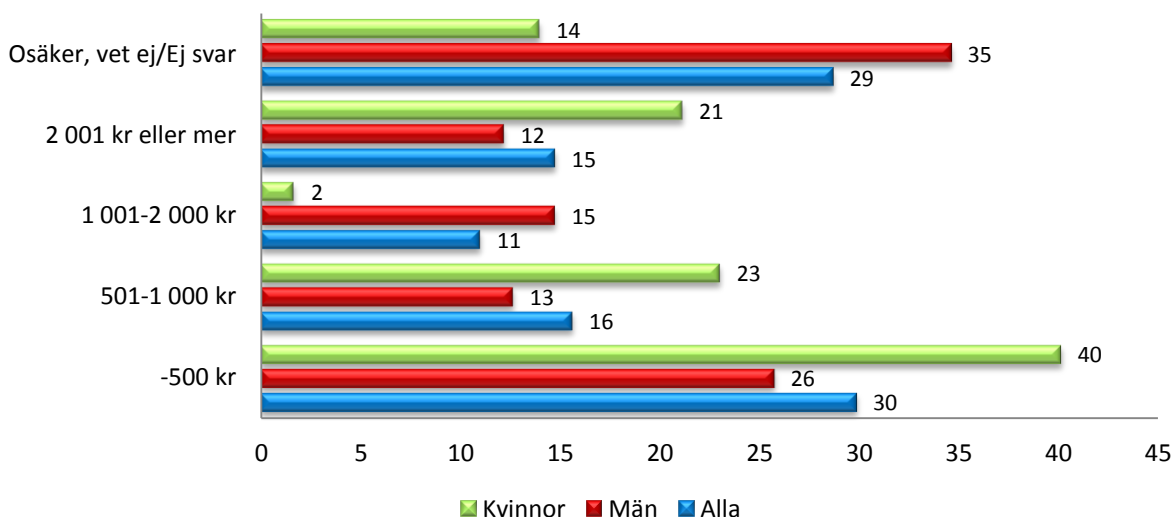

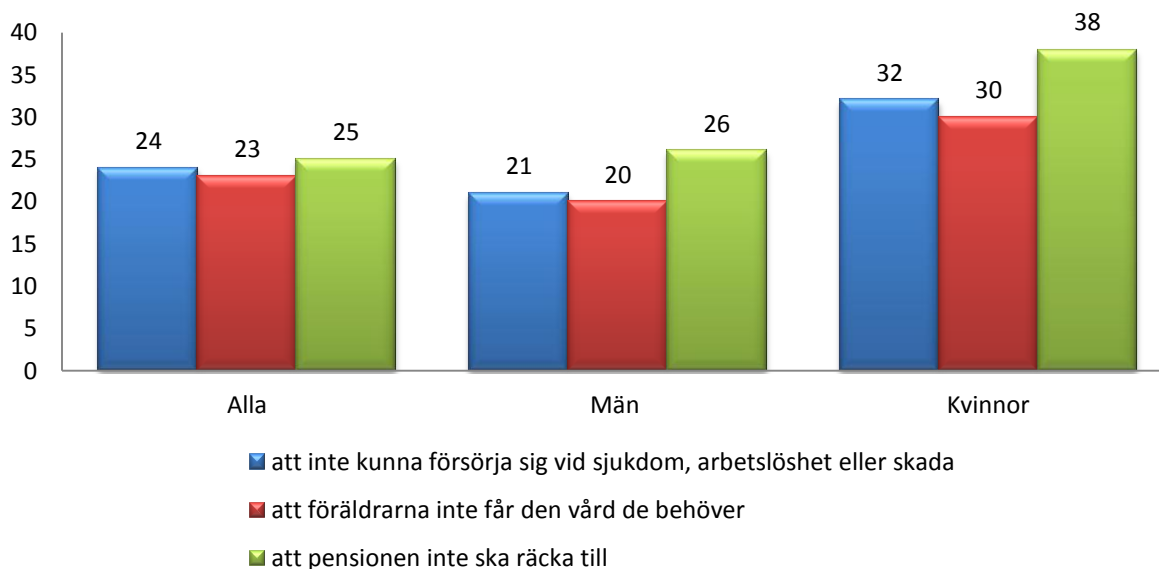
Diagram 11: Hur mycket pensionssparar företagare privat varje månad? (procent)

Få småföretagare är oroliga för sin framtida trygghet

Trots att två tredjedelar av småföretagarna har stora luckor i sitt försäkringsskydd är det få som känner oro för att inte kunna försörja sig vid sjukdom, arbetslöshet, skada eller att pensionens inte ska räcka till. Drygt en fjärdedel av företagarna känner ganska eller mycket oror för detta. Kvinnor är något mer oroliga än män, särskilt när det gäller pensionen.

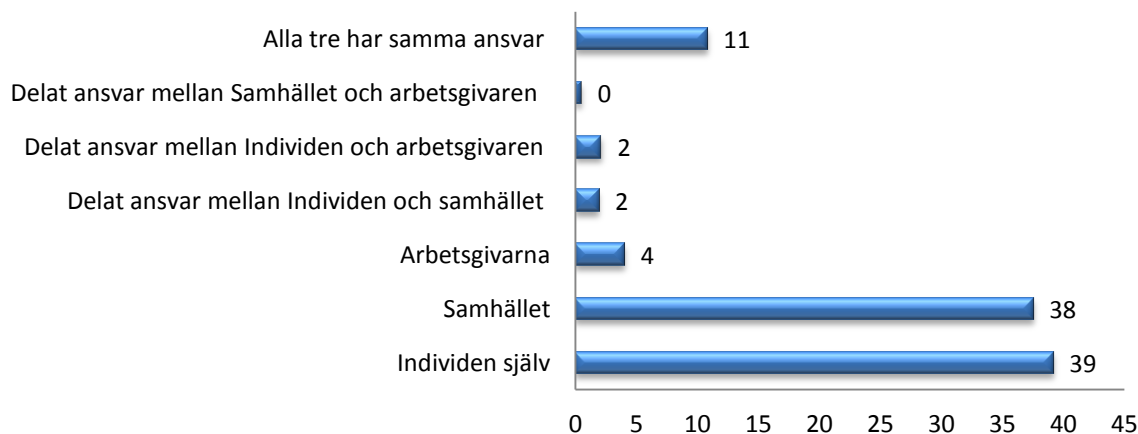
Diagram 12: Orostendenser hos företagare. Andel som känner ganska eller mycket stor oro (procent).

Vem har störst ansvar för tryggheten?

Vem har störst ansvar för försäkringsskyddet vid arbetsoförmåga och pension? Småföretagarna får sju svarsalternativ att välja på. Svarsfrekvensen är jämt fördelad mellan att samhället respektive individen bör axla detta ansvar. Fyra av tio företagare ger stöd för någon av dessa ståndpunkter. En av tio tycker att ansvaret bör delas av samhället, arbetsgivarna och individen. Däremot är det endast fyra procent av företagarnas som tycker att ansvaret enbart ska bäras av de själva.

Diagram 13: Vem har störst ansvar för försäkringsskyddet vid sjukdom, arbetslöshet och pension? Samtliga (procent).

Bilaga: Jämförelse av försäkringsskyddet för företagare respektive privatanställd tjänsteman.

Tabell 1: Försäkringsskyddet vid tillfällig och långvarig sjukdom, ersättningsnivå i kronor per månad och andel av bruttointkomst.

Inkomst	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman (ITP)	
Månadslön/inkomst	30 000	40 000	30 000	40 000
Ersättning första sjukmånaden.	22 404 (75%)	26 097 (65%)	24 929 (83 %)	33 356 (83 %)
Ersättning andra sjukmånaden.	21 239 (71%)	21 239 (53%)	25 973 (87 %)	34 850 (87 %)
Ersättning efter 364 sjukdagar.	19 912 (67%)	19 212 (50%)	21 354 (71 %)	27 765 (69 %)
Ersättning efter 914 sjukdagar.	15 -50 %*	12-37%	15 -50 %*	12-37%

*Ersättning utgår i form av aktivitetsstöd som varierar från 223 till 680 kronor per dag, som mest 14 960 kr i månaden innan skatt. Viktigt att notera är att beräkningen av sjukpenninggrundad inkomst för kombinationer kan ge märkliga effekter på grund av att inkomst av anställning inte alltid beaktas om den inte härrör från arbete som avses pågå i mer än 6 månader eller är årligt återkommande.

Tabell 2: Försäkringsersättning vid stadigvarande sjukdom, nettoersättningsnivå i kronor per månad och andel (%) av nettoinkomst*.

Inkomst	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman (ITP)	
Månadslön/inkomst	30 000	40 000	30 000	40 000
Månadslön efter skatt	22 847	28 852	22 847	28 852
Sammanlagd nettoersättning vid varaktig sjukdom.	12 947 (57 %)	12 977 (45 %)	16 655 (73 %)	20 960 (73 %)

Tabell 3: Försäkringsskydd mot inkomstförlust vid arbetsskada som leder till 100-procentig arbetsoförmåga under 150 dagar, bruttoersättning (kronor/månad).

Inkomst	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman (TFA)	
Månadslön/inkomst	30 000	40 000	30 000	40 000
Sammanlagd bruttoersättning.	21 239 (71%)	21 239 (53%)	30 000 (100%)	40 000 (100%)

Beräkningen är baserad på 2014 års prisbasbelopp

Tabell 4: Försäkringsskydd mot inkomstförlust vid arbetsskada som leder till 100 procentig varaktig arbetsoförmåga, nettoersättning (kronor/månad)*

Inkomst	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman (TFA)	
Månadslön/inkomst	30 000	40 000	30 000	40 000
Månadslön efter skatt	22 847	28 852	22 847	28 852
Sammanlagd nettoersättning.	19 534 (85%)	19 534 (68%)	21 038 (92 %)	27 043 (94 %)

Nettoersättningsnivån är beräknad utifrån skattetabell 31 för 2014 och prisbasbeloppet för detta år.

Tabell 5: Ersättningsnivån under de första 100 dagarna i arbetslöshet, bruttoersättning (kronor/månad)

Inkomst	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman med kollektivavtal	
Månadslön/inkomst	30 000	40 000	30 000	40 000
Sammanlagd ersättning	14 960 (50%)	14 960 (37%)	21 000 (70 %)	28 000 (70 %)

Tabell 6: Ersättningsnivå under de tre första månaderna som föräldraledig, bruttoersättning (kronor/månad).

Inkomst	Företagare		Privatanställd tjänsteman med kollektivavtal	
	30 000	40 000	30 000	40 000
Månadslön/inkomst	30 000	40 000	30 000	40 000
Sammanlagd ersättning	22 961 (77 %)	28 319 (71 %)	25 961 (87 %)	34 716 (87 %)

Tabell 7: Sammanlagd ersättningsnivå under de första tre åren efter dödsfallet, bruttoersättning (kronor/månad)*

Månadslön	Företagare		Privatanställd tjänsteman med kollektivavtal	
	30 000	40 000	30 000	40 000
Omställningspension och förlängd omställningspension enligt lag.	8 300	9 839	8 300	9 839
Barnpension enligt lag.	9 054	10 733	9 054	10 733
Efterlevandepension till vuxen enligt tjänstepensionsavtal.	0	0	0	0
Efterlevande pension till barn enligt tjänstepensionsavtal.	0	0	0	0
Återbetalningsskydd	0	0	8 333	8 333
Total ersättning under de första tre åren	17 354	20 572	25 687	28 905
Ersättningens andel av den avlidnes lön	58 %	50 %	86 %	72 %

* Tabell 7 visas den sammanlagda löpnade ersättningen när en familj drabbas av ett dödsfall. Beräkningarna baseras på följande antaganden. En förälder, som är 40 år, avlider och efterlämnar en partner och två barn i åldrarna 5 och 9 år. Vi antar att den avlidnes premiebestämda tjänstepensionskapitalet uppgår 500 000 kr.

Tabell 8: Pensionsberäkning för personer som är födda år 1990 och varit företagare respektive privatanställd tjänsteman (ITP-1). Personerna har för avsikt att gå i pension vid 69 år. Bruttoersättning kr/månad. Beräknad med hjälp av Pensionsmyndighetens typfallsmodell, summor i 2014 års lönenivå.

Inkomst, kronor	Företagare utan eget pensionssparande		Privatanställd tjänsteman (ITP-1)	
	30 000	40 000	30 000	40 000
Månadslön	30 000	40 000	30 000	40 000
Allmän pension	16 690	21 290	16 690	21 290
Tjänstepension	0	0	5 390	11 680
Total ersättning	16 690	21 290	22 080	32 970
Andel av slutlön	56 %	53 %	74 %	82 %